

Lesson 45

Me' Hukumin duk si Rut

Me' Hukumin, Rut

Assalamu alaikum me' bagayku mapakalehin. Tiya' ku katakdilan we' Tuhanin magaka-aka si ka'am. Iye Tuhan po'on kasanyanganin. Kabaya'annen, we' kēmon me' a'ahin tasabutde duk maglilla' nuhut lān bakas minemesnen, supaya a'ahin makajari kinimatan bentel we' ne duk supaya siye sinakup dem kasanyanganne te'edin salama-lama. Sinna kami we' makajari kami magpakale balik si ka'am ellew inin programabi inēnan “*Lānin duk a'ahin manjari bentel si matahan Tuhan*”.

Si programa dehelluhin takaletē we' Nabi Yussa', iye manabangan Nabi Musa, mamō'o me' bangsa Isra'el padiyalem lahat Kana'anin. Tabatsate we' padehellu Tuhanin amban Nabi Yussa' duk me' a'a Isra'elin duk patahala'ne me' bantaden duk bo'one siye padiyalem si lahat hāp manamal, hātinēn lahat Kana'an, sa bakas pananggup Tuhan papu'den Nabi Ibrahim masaley. Ellew inin mayam kite bi si duwe jūd dem Kitabin paturul si jūd Yussa'. Me' duwe jūd inin inēnan **Me' Hukumin duk si Rut**. Bang jūd si Rut inin istori hāp te'ed! Kaduwe jūd inin magaka bang ine mapalabey **si ellet** masa **Nabi Yussa'** duk masa **Nabi Da'ud**.

Subey kite bi matsa dahu' me' bissā Nabi Yussa' si me' a'a Isra'elin pag sōng iye matey, mangkin kite pakale si me' istori amban jūd Me' Hukumin. Si kapitulu katambusan dem jūd Nabi Yussa' tabatsate we' Nabi Yussa' magmiting duk kēmon nakura' bangsa Isra'elin. Duk tolo'anne siye supaya siye pahatul-hatul duk pa'asigne siye malasa duk kahagad si TUHAN pagtuhananden, iye bakas mamaluwas siyehin amban lahat Misir duk mangurungan siye lahat mahāp manamal, iye patenna'ande kuwe'ituhin. Si usihatne katambusannen pa'in Nabi Yussa' si siye,

“Bang ga'i ka'am kahāpan nuhut TUHANIN, mene' ne ka'am ellew inin bang sine kabaya'anbi tinuhutin, bang me' tuhan-tuhan bakas tinuhut we' kapapu'anbin masa ewwalley patenna'anden si Mesopotamiya, atawa bang me' tuhan-tuhan bangsa Amori patenna'anbi si lahatde kuwe'itu inin. Saguwa' bang aku duk pamilyakun, iye tinuhut kamihiin, TUHANIN.” Ubus nambung me' a'a bangsa Isra'el mabanesin, pa'inde pu si Yussa', “Bang kami, nuhut TUHANIN du isab kami, pegge' iye pagtuhanan kamihiin!” (Yussa' 24:15,18)

Na, payamante ne kuwe'itu bang ine mapalabey te'edin. Si jūd Me' Hukumin kapitulu duwe, pa'in Kitabin:

(Me' Hukumin 2) ⁷ *Tiggelan ellum pe si Yussa' nuhut TUHANIN me' a'ahin duk bisan pag ubus ne iye matey nuhut pe siye tiggelan ellum pe me' bahi' bakas makakite me' hinangan balakatan tahinang we' TUHANIN para si me' a'a Isra'elin.* ⁸ *Si Yussa'....dara'akan TUHANIN, matey pag dahatus duk sempū' tahun ne umulnen.* ⁹ *Kubulde iye....si lahat kakūdan si Epraim.* ¹⁰ *Pag ubus ne matey kēmon pangkat miya'an, me' tumbu' ba'ahuhin ga'i ne kata'uhande TUHANIN duk me' bakas tahinangne para si me' bangsa Isra'elin.* ¹¹ *Ubus me' bangsa Isra'elin, la'at ne hinangden si matahan TUHAN, duk nuhut ne siye si me' Baal.* ¹² *Teyikutande TUHANIN, iye pagtuhanan kapapu'anden duk mamō'o siye paluwas amban Misirin. Tuhutde duk sambahayangde me' bayu'-bayu'an tuhan-tuhan me' bangsa mapaliput si siyehin. Sunggud-sunggudde TUHANIN supaya iye ngamā* ¹³ *pegge' teyikutande iye duk iye tinuhutden si Baal.*

Manjari, ga'i ne ta'esseb me' a'a Isra'elin TUHANIN, teyikutande ne iye duk **nagna' ne siye nuhut me' āgama bangsa mapaliput si siyehin.** Saguwa' me' bangsa iyan ga'i kata'uhande Tuhan te'edin duk ga' niya' Lapalne la'i si siye. Sambahayangde si Baal. Si Baal inin dembuwa' tuhan-tuhan pina'in we' me' bangsa Kana'anin we' iye Tuhanin. Ngahinang siye limbagan, me' umbaga'an si Baal ko', duk iye sinambahayangden. Me' bangsa mamahadje si Baal inin, **tapikilden we' sinambahayangden Tuhanin.** Saguwa' iye mato'ohin, nambahayang hadja siye di kabaya'anden duk Nakura' Seyitanin. Saguwa' ga' kata'uhande we' sa ī', pegge' inakkalan siye we' Seyitanin. Ekka me' bangsa Isra'elin ka'akkalan du isab we' Nakura' Seyitanin, iye jānnen hangkan teyikutande Tuhan te'edin duk iye sinambahayangden si Baal sa hinangan me' bangsa mapaliput si siyehin.

Na, takitete ne we' me' a'a Isra'el ma'ekkahin teyikutande lān minemes we' Tuhanin, iye lān Sara' pangurung we' Nabi Musa duk lān pagkurban hayepin supaya kadebbunan dusehin. Embes iye tinuhutden lān mabentel minemes we' Tuhanin, tuhutde ne lān mangga'i mato'ohin, hātinen, lān āgama si Baalin. Panganda'akan tagna'in dem Sempū' Sara' tina'at we' Tuhan pu Nabi Musahin la'i si Punu Sinai, pa'inne:

“Da'a ka'am magtuhan seddili amban aku....pegge' aku TUHAN Maniya'in; Tuhan ngimbū ku. Leggaku du me' mabunsi si akuhin duk sampay me' anak-ampuden sampay ampude sikuhin. Saguwa' pakitehanku lasakun si me' mamalasa si akuhin duk manuhut sara'kun, si iye duk anak-ampune magpangkat-mamangkatin salama-lama.” (Paglappas 20:3,5,6)

Me' ekkahin me' bangsa Isra'elin ga'i du pahadjede Tuhanin, hangkan illegga siye we' Tuhanin.

Pala'us kite bi matsa si jūd Me' Hukumin kapitulu duwe. Pa'in Kitabin:

(Me' Hukumin 2) ¹¹ *Manjari, maghinang la'at me' a'a Isra'elin si matahan TUHAN duk iye tinuhutden me' Baal...¹⁴ Pegge' astel TUHANIN si me' a'a Isra'elin, sōnganne siye si me' mundu supaya siye tekkade duk tabande me' panyapden. Sōnganne siye si me' bantaden bu ga'i ne siye ta'u nagga' me' bantaden.* ¹⁵ *Sumiyan-sumiyan me' a'a Isra'elin lumengngan magbono', kuntarahan Tuhanin siye supaya siye tada'ag, sa bakas panapane si siyehin. Dem kabinsana'an ne te'ed siye.*

Inakahan kite dem jūd Me' Hukumin we' me' a'a Isra'elin tuwas te'ed duk daran teyikutande TUHANIN. Hangkan daran isab siye sinōngan we' Tuhanin si me' bantaden, supaya siye illegga. Jānnen hangkan siye illegga supaya siye magbennal we' magduse siye, duk magsusun duk tinimbul supaya ga'i siye magmula. Kahaba' te'ed magsusun me' a'a Isra'elin duk balik siye si Tuhan, urungan Tuhanin siye nakura' – inēnan isab hukumin – duk timbulne siye amban bantaden. Mabaya' te'ed kami magaka si ka'am sabab me' a'a bantu kuwe' si Gideyon. Tada'ag we' ne armi mabanesin bu sawe'nen tellu hatas hadja lella. Atawa magaka sabab si Samson we' iye dendangan tada'ag we' ne de ngibu sundalu. Saguwa' ga' niya' taymte magaka kēmon inin. Kaw tabatsabi dihananbi me' istoride meke'ulali' dem jūd Me' Hukumin.

Bang balikte, pinakitehan kite dem jūd Me' Hukumin we' kahaba' me' a'a Isra'elin tahala' amban Tuhanin duk Lapalnen, illegga siye we' Tuhanin supaya teyikutande duseden duk balik si iye. Pag magsusun ne siye duk balik si Tuhan, urunganne siye nakura' nimbul siye amban bantaden. Iyan istori dem **jūd Me' Hukumin** bang papandakte.

Awe', me' a'a Isra'elin daran du langgalande panganda'akan Tuhanin. Saguwa' hātinen ke we' pegge' ga'i siye kapangandelan hangkan isab Tuhanin ga'i kapangandelan? Duma'in! To'o, illegga we' Tuhanin me' a'a magdusehin saguwa' ga'i paka'atanne kēmon bangsa Isra'elin, pegge' ta'esseb Tuhanin du me' bakas pananggupne pu Nabi Ibrahim masaley, pa'inne, “*Kēmon a'a dem dunyahin iledjiki'an du sabab tubu'nun.*” Gara' Tuhanin we' hinangne tubu' Nabi Ibrahimin dembuwa' bangsa, duk amban bangsa inin palahil si dunya **Manimbul dunyahin**. Ga' niya' makasagga' gara' Tuhan mahāpin: duma'in me' duse a'a Isra'elin, duma'in isab sultan Misirin, me' a'a Misirin, me' a'a Kana'anin, duma'in me' āgama mangga'i mato'ohin kuwe' āgama si Baal, duma'in bisan Nakura' Seyitanin. **Ga' niya' makasagga' gara' Tuhanin we' papitune Manimbul dunyahin paguwa' amban bangsa Isra'el!**

Na, kuwe'itu payamante pe jūd pandak mapaturul si jūd Me' Hukumin: **jūd si Rut**. Istorì jūd inin istori hāp te'ed. Kaw inin pasali'te si sumping hāp tomo' si ellet seggit. Pegge' jūd inin **magaka istori sabab dembuwa' dende mamalasa si Tuhanin si ellet a'a libuwad duk la'at**.

Ga'i tabatsa kami kēmon jūd si Rutin ellew inin, saguwa' makajari papandakte para si ka'am. Inin dahu' subey kata'uhanbin we' si **Rut** dembuwa' balu duk duma'in iye bangsa Isra'el. Bangsa Mo'ab iye duk patenna' iye si lahat **Mo'ab** nampal silangan amban lahat Isra'el. Duk inin du isab, me' a'a bangsa Mo'abin nuhut di tuhan-tuhanden duk diyawa'ande Tuhan bangsa Isra'elin sampay me' bangsa Isra'elin.

Bisan si Rut sakup si bangsa Mo'ab, ga'i du diyawa'anne Tuhan bangsa Isra'elin. Ga'i, iye mato'ohin, **kahagad si Rut si Tuhan bangsa Isra'elin dembūs-būs ateynen**. Bakas takale si Rut bang sa'ingge hinang Tuhanin me' hinangan meke'ulali' pag paluwasne me' bangsa Isra'el mabanessin amban antanan bangsa Misirin. Bakas takale si Rut isab me' bissā mato'o bakas sinulat we' Nabi Musa dem Kitab Tawratin sabab lān minemes we' Tuhanin supaya me' a'ahin timbul. Kahagad si Rut si TUHAN dembūs-būs ateynen, duk teyima'ne lapal Tuhan bakas pinapīne si me' bangsa Isra'elin.

Subey inin ta'essebte sabab si Rut: patenna' iye si lahat Mo'ab si ellet me' a'a manuhut me' tuhan-tuhanden. Metetto'a si Rutin nuhut tuhan-tuhanden du isab. Duk inanakan si Rut si āgamaden du isab. Saguwa' kuwe'itu **si Rut ga'i ne nuhut āgama samanen**. Iye tinuhutnen duk kinahagadnen Tuhan bangsa Isra'elin. Takitete we' si Rut subey mene', duk tapene'nen ga'i du mura! Bang subey pe ke patenna' si Rut si luma' samanen, duk nuhut āgama samanen duk magella si lella ga'i ngata'uhan Tuhan bangsa Isra'elin? Atawa bang subey teyikutanne luma' samanen duk āgamanen duk palinda pī si Isra'el. Iye inin kahunitan si Rut mamene'in.

Ga' pe kata'uhante bang inggehin pinene' si Rutin, saguwa' subey isab kata'uhante we' niya' dembuwa' bilasne dende inēnan si **Orpa**. Kuwe' si Rutin du isab si Orpa kata'uhanne sabab Tuhan bangsa Isra'elin. Hangkan bilas si Rutin **subey du isab mene'** bang tuhutne ke āgama samanen atawa nuhut TUHANIN iye pagtuhanan we' Nabi Ibrahimin, Nabi Ishak duk Nabi Yakubin.

Lān inggehin tapene' si Rut duk si Orpahin. Si Orpa **mene' lān mamurahin**, hātinin patenna' pe iye si luma' samanen duk magella si lella nuhut āgama samanen du isab. Saguwa' si Rut, **iye pinene'nen lān mahunitin**, hātinin tahala' iye amban luma' samanen duk palinda pī si lahat Isra'el. Kata'uhan si Rut we' ga' niya' makajari nambahayang si duwe tuhan. Ga'i makajari paglagumeyne nambahayang Tuhan bangsa Isra'el duk nambahayang me' tuhan-tuhan bangsa Mo'ab. Hangkan

teyikutan si Rut āgama samanen. Bugtu' dem atey si Rut we' **mas hāp kahagad si Tuhan amban si manusiya'**. Kompolmi si Rut bisan inēnan sala' pamikilnen we' pamilyanen duk bagaynen basta tatuhutne hadja Tuhan ma'ellumin duk mato'ohin. Niya' eli'an, pina'in, “Bang kew sinna si bohe' buwani subey kew bahani patapit si bānakannen.” Hangkan tahala' si Rut amban luma' samanen duk pī si lahat Isra'el, si dembuwa' puweblo diki' inēnan **Betlehem**.

Manjari, niya' dembuwa' lella patenna' la'i si Betlehem ēnnen si **Bo'as**. Si Bo'as inin **anak si Rahab**, dende bakas malappas amban bala' matekka si puweblo Arihahin (kuwe' bakas takaletē si lesson dehelluhin). Si Bo'as dembuwa' a'a bentel duk ellegne Lapal Tuhanin. Si Bo'as dayahan isab duk tege bulakan luha, saguwa' ga' pe niya' andane.

Magaka Kitabin we' si Rut patenna' kuwe'itu si Betlehem. Bu iye bahannen, kahaba' salung tahala' iye amban luma' pī si me' tana' nimuk mata'amban we' me' magpaganihin. Si Rut dende miskin duk iye sinulat dem sara' pangurung we' Tuhan pu Nabi Musahin para si me' a'a Isra'elin, pa'inne, we' kuhi si me' a'a miskin nimuk sa miya'an, supaya siye ga'i inusan. Inakahan kite dem Kitab we' inurungan pikilan si Rut we' Tuhanin pī nimuk si tana' si Bo'as anak si Rahabin.

Tabatik we' si Bo'as si Rut nimuk si tana'ne duk missā iye si iye. Ga'i du tiggel tabistu we' si Bo'as we' hāp addat si Rutin. Si Bo'as a'a bentel duk kitene we' si Rut hāp addatnen. Ta'untukbi ke bang ine ka'ujudannen? Ga'i du hunit te'ed! Awe', **magkalasa** si Bo'as duk si Rut duk ujudnen kinawin siye. Pu si Rut, Tuhanin duk Lapalnen iye ma'importante manamal si iyehin duk sabab miya'an iledjiki'an iye we' Tuhanin. Ubus, pa'in Kitabin we' niya' dembuwa' anakde inēnan si **Obed**. Si Obed inin niya' anakne inēnan si **Jesse**, duk si Jesse inin niya' anakne inēnan si **Da'ud**. Si Da'ud inin ujudnen manjari sultan importante si bangsa Isra'el. Nabi isab iye duk ekka me' kalangan dem Kitab **Jabur** sinulat we' ne. Duk amban me' tubu' Nabi Da'ud paguwa' **Mangalekkatin**, hātinēn Manimbul dunyahin. Duk kēmon me' nabihin bakas magpa'al sabab iye.

Manjari, takitete ellew inin we' niya' tahnang we' Tuhanin pu si Rut, dende duma'in bangsa Isra'el. **Me' a'a Isra'elin teyikutande Tuhanin duk nuhut siye āgama me' bangsa mapaliput si siyehin. Bu si Rut teyikutanne āgama samanēn, duk iye tinuhutnen Tuhan bangsa Isra'elin!** Ubus, pinandu'an si Rut we' Tuhanin patenna' si Betlehem duk magella pu si Bo'as. Ubus bu ampune tu'ut Nabi Da'ud, sultan bangsa Isra'elin. Si kēmon inin takitete we' pesōng Tuhanin ne gara'nen we' papitune **Manimbulin** si dunya, pegge' andang ne dem palanu Tuhanin we' Manimbulin **dembuwa' me' tubu' Nabi Da'ud** duk we' inanakan iye **si lahat Betlehem**.

Na, taman inin ne hadja ellew inin. Bang si lesson balik, bang amban kahandak Tuhanin, batsate amban jūd magaka sabab Nabi Da'ud, iye inanakan la'i si Betlehem duk tubu' si Rut iye duk si Bo'as. Na, niya' pe panilewku: **Bang ka'u, kuwe' sine kew?** Arak kew kuwe' si Orpahin, iye bilas si Rut, nuhut **lān mamurahin?** Atawa kuwe' si Rutin kew, teyikutanne āgama samanen bu nuhut **Tuhan Mato'ohin.**

Hāp isab bakas pakale kew ellew inin....Karayaw iledjiki'an kew we' Tuhanin sasang ta'essebnu me' pina'in we' Nabi Yussa' si me' a'a Isra'elin pag sōng matey iye, pa'inne:

***“Mene' ne ka'am ellew inin bang sine kabaya'anbi tinuhutin....
Saguwa' bang aku duk pamilyakun, iye tinuhut kamihin,
TUHANIN!”*** (Yussa' 24:15)

Wassalam

**Lān mabentelin
sa sinulat dem
Kitab Jabur duk
Kitab me' Kanabihanin**

Me' nabi sinduwe inin inistadihante
bi dem bahagi' inin:

Nabi Samu'el

Sultan Sa'ul

Nabi Da'ud

Goliyat

Batseba

Nabi Sulayman

Nabi Iliyas (Eliya)

Nabi Yunus

Nabi Shi'ya (Isaya)

Nabi Irmiya (Jeremiya)

Nabi Daniyal

Nabi Jakariya

Nabi Mal'aki

“Kahagadnu ke bissā me' kanabihanin?”

Hinangan 26:27

